

Valtioneuvoston asetus valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n muuttamisesta

Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman (20.6.2023) mukaan EU-tuomioistuinasioiden valmistelu siirretään valtioneuvoston kansliaan. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että ministereiden, valtio-sihteereiden ja erityisavustajien sihteerit kootaan valtioneuvoston kansliaan vuoden 2024 alusta al-kaen tavoitteena joustava resurssien käyttö sekä yhtenäiset palvelut.

Hallitusohjelmassa todetaan myös, että hallitusohjelman toimeenpanon helpottamiseksi luodaan val-tioneuvoston yhteinen ja tarkasti määritetty toimintamenovaraus sekä toimintamalli mahdollistamaan henkilöstövoimavarojen nopea, tehokas ja joustava kohdentaminen. Hallitusohjelman mukaan yhtei-sen resurssin käytöstä päättää valtioneuvoston yleisistunto pääministerin esityksestä. Hallitusohjel-maan kirjatun mukaisesti yhteinen resurssi sijoittuu valtioneuvoston kanslian yhteyteen.

Vuoden 2024 täydentävässä talousarvioesityksessä tullaan esittämään EU-asioiden kansalaisvies-tintään ja kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotuksen valtionavustuksiin liittyvien määrärahojen siirtä-mistä ulkoministeriöltä valtioneuvoston kanslialle.

Muut ehdotettavat muutokset perustuvat havaittuihin tarkennustarpeisiin.

Valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 2 §:n 1 momentin mukaan ministeriöiden toimialasta ja asioiden jaosta niiden kesken säädetään lailla tai valtioneuvoston asetuksella. Käytännössä ministe-riöiden toimialoista säädetään valtioneuvoston asetuksena annettavan valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 3 luvussa, valtioneuvoston kanslian toimialasta ohjesäännön 12 §:ssä. Valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen (393/2007) 1 §:ssä säädetään tarkemmin valtioneu-voston kanslian tehtävistä.

Asian valmistelu

Asetusmuutos on valmisteltu valtioneuvoston kansliassa samanaikaisesti valtioneuvoston ohjesään-töön ehdotettavien muutosten kanssa.

Asetusehdotuksesta on pyydetty lausunnot kaikilta ministeriöiltä sekä valtioneuvoston oikeuskansle-riilta. Asetusehdotus on ollut lausunnolla 20.10. - 17.11.2023. Lausuntoaika on ollut lainvalmistelun kuulemisoppaassa mainittua kuutta viikkoa lyhyempi asian kiireellisyyden vuoksi, koska eräiden eh-dotusten on hallitusohjelman kirjausten mukaisesti tarkoitus tulla voimaan vuoden 2024 alusta lukien.

(Asetusehdotus on ollut tarkastettavana oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.)

Keskeiset ehdotukset

Valtioneuvoston ohjesääntöön ehdotetaan lisättäväksi valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvaksi Suomen edustaminen Euroopan unionin tuomioistuimessa ja Suomea Euroopan unionin jäsenenä koskevissa valvontamenettelyissä, tutkimus- ja innovaatiopolitiikan ja sen rahoituksen yhteensovittaminen sekä ministereiden, ministerin toimikaudeksi nimitettyjen valtioshteereiden ja erityisavustajien sihteeripalvelut ja muut hallinnolliset avustajapalvelut. Nämä toimialaan ehdotettavat muutokset ehdotetaan otettavaksi huomioon myös asetuksen 1 §:ssä säädettyissä valtioneuvoston kanslian tehtävissä. Kyseisiä uusia tehtäviä on kuvattu tarkemmin valtioneuvoston ohjesäännön muuttamista koskevassa perustelumuiotiossa.

Asetuksessa säädettyihin valtioneuvoston kanslian tehtäviin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi eräitä muita lisäyksiä ja tarkennuksia. Tehtäväluetteloon ehdotetaan lisättäväksi Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskusta koskevat asiat, kansalaisviestintä EU-asioista, toimintamenojen myöntäminen valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteiseen toimintaan ja hankkeisiin sekä tutkimus- ja innovaationeuvoston toimintaa koskevat asiat. Lisäksi tehtäväluetteloon ehdotetaan tehtäväksi eräitä teknisluonteisia tarkennuksia. Näitä ehdotuksia ja niiden vaikutuksia on kuvattu tarkemmin asetusmuistion säännöskohtaisissa perusteluissa.

Lausuntopalaute

Lausunnon antoivat...

Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Valtioneuvoston kanslian tehtävät. Pykälän tehtäväluetteloon ehdotetaan tehtäväksi lisäyksiä, poistoja ja tarkennuksia. Sääntelyn selkeyden vuoksi koko pykälä ehdotetaan muutettavaksi, jotta välttyttäisiin useiden uusien a-kohtien lisäämiseltä. Näin ollen voimassa olevien 9–34 luettelokohtien numerointi muuttuisi.

Pykälän *1–8 kohdat* vastaisivat voimassa olevan asetuksen 1–8 kohtia.

Pykälän *9 kohdassa* säädettäisiin valtioneuvoston kanslian tehtävänä olevan Suomen edustaminen Euroopan unionin tuomioistuimessa ja Suomea Euroopan unionin jäsenenä koskevissa valvontamenettelyissä. Kyseinen tehtävä perustuisi valtioneuvoston ohjesääntöön ehdotettuun vastaavaan toimialan muutokseen (ohjesäännön uusi 12 §:n 2 a kohta).

Pykälän *10 kohta* vastaisi voimassa olevan asetuksen 9 kohtaa.

Pykälän 11 kohdassa säädettäisiin valtioneuvoston kanslian tehtävänä olevan Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskusta koskevat asiat. Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta (jäljempänä hybridiosaamiskeskus) säädetään Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta annetussa laissa (417/2017). Lain 1 §:n 1 momentin mukaan hybridiosaamiskeskuksen toimintaan osallistuvat hallitukset, jotka ovat allekirjoittaneet hybridiosaamiskeskuksen perustamisesta 11 päivänä huhtikuuta 2017 tehdyn yhteisymmärryspöytäkirjan tai jotka on kutsuttu myöhemmin mukaan keskuksen toimintaan. Säännöksen 2 momentin mukaan hybridiosaamiskeskuksen tehtävänä on parantaa osallistujien hybridiuhkien torjuntaan liittyvää siviili- ja sotilassuorituskykyä ja valmiutta sekä hybridiuhkien sietokykyä, keskittyen erityisesti Euroopan turvallisuuteen.

Valtioneuvoston ohjesäännön 12 §:n mukaan valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluu muun muassa pääministerin avustaminen valtioneuvoston yleisessä johtamisessa sekä Euroopan unionissa päätettävien asioiden valmistelun ja käsittelyn yhteensovittaminen. Valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluu myös valtioneuvoston yhteinen tilannekuva, varautuminen ja turvallisuus sekä häiriötilanteiden hallinnan yleinen yhteensovittaminen. Hybridiosaamiskeskusta koskeva lainsäädäntö onkin valmisteltu valtioneuvoston kansliassa.

Hybridiosaamiskeskuksesta annetun lain 12 §:n mukaan hybridiosaamiskeskuksen toiminta rahoitetaan toimintaan osallistuvien maiden maksamilla vuosittaisilla johtokunnan hyväksymillä osallistumismaksuilla sekä vapaaehtoisilla maksuilla. Säännöksen mukaan Suomen valtio maksaa valtion talousarviossa vuosittain osoitetun määrärahan rajoissa hybridiosaamiskeskuksen osallistumismaksun sekä maksuosuuden, joka sisältää erikseen määriteltynä eränä keskuksen välttämättömät toimitilakustannukset ja toimitilan ylläpitokustannukset. Osallistumismaksut ja maksuosuudet hybridiosaamiskeskukselle ovat valtioneuvoston kanslian alaisella talousarviomomentilla 23.90.66. (Osallistumismaksut ja maksuosuudet Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukselle).

Lain 3 §:n 1 momentin mukaan hybridiosaamiskeskuksella on johtokunta, jossa on jäsen kustakin 1 §:n 1 momentissa tarkoitetusta yhteisymmärryspöytäkirjan osapuolesta. Johtokunnan jäsenen nimitysmenettelystä ei ole tarkemmin säädetty. Hybridiosaamiskeskuksen työjärjestyksen mukaan johtokunta koostuu osallistuvien maiden edustajista. Useimmilla mailla on yksi johtokuntaedustaja ja yksi yhteyshenkilö, joillakin molempia useampi ja muutamalla myös erikseen nimetty johtokunnan varaedustaja. Varaedustajan ja yhteyshenkilön rooleja ei ole tarkemmin määritetty hybridiosaamiskeskuksen perustamisasiakirjoissa. Osallistuvilla mailla on vaihtelevia tapoja näiden roolien täyttämiseksi, eikä asiasta ole tarkempia säännöksiä. Suomella on nykyisin nimettynä johtokuntaedustaja, varaedustaja ja yhteyshenkilö. Keskuksen perustamisen yhteydessä ei ole määritetty, miten johtokuntaedustaja, varaedustaja ja yhteyshenkilö Suomessa kansallisesti valitaan.

Lain 4 §:n mukaan johtokunnan tehtävänä on muun muassa valita kolmen vuoden toimikaudeksi johtokunnan puheenjohtaja, joka toimii johtokunnan kokousten puheenjohtajana (3 kohta). Johtokunnan tehtävistä on myös sovittu yhteisymmärryspöytäkirjassa. Johtokunta on hyväksynyt hybridiosaamiskeskukselle työjärjestyksen (rules of procedure), jossa annetaan tarkempia säännöksiä keskuksen toiminnasta. Työjärjestyksessä puheenjohtajan valintamenettelystä todetaan, että isäntämaa

pyytää osallistuvia maita asettamaan ehdokkaita, jotka isäntämaan johtokuntaedustaja kokoaa ja raportoi johtokunnalle sekä esittää ehdotuksensa. Hybridiosaamiskeskuksen perustamisen yhteydessä ei ole määritely, millä menettelyllä Suomi valitsee ehdokkaansa johtokunnan puheenjohtajaksi.

Hybridiosaamiskeskuksen Suomen edustajien nimitysmenettelyitä koskeva kansallinen toimivalta edellyttää selkeyttämistä, koska nykytilanteessa nimitysmenettelyt eivät perustu mihinkään sääntelyyn tai muihin kirjauksiin. Tilanteen selkeyttämiseksi ehdotetaan, että hybridiosaamiskeskusta koskevat asiat säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella valtioneuvoston kanslian tehtäväksi. Hybridiosaamiskeskusta koskeva lainsäädäntö on valmisteltu valtioneuvoston kansliassa ja kanslia vastaa myös keskusta koskevasta rahoituksesta, joten perusteltua, että valtioneuvoston kanslia vastaisi myös nimitysmenettelyihin liittyvistä tehtävistä. Ehdotettu muutos ei vaikuttaisi tämän hetkiseen johtokunnan jäsenyyteen tai jo tehtyihin muihin nimityksiin.

Muutoksella vahvistettaisiin käytäntö, jonka mukaisesti valtioneuvoston kanslia vastaisi Suomen edustajien nimityksistä johtokuntaedustajaksi, varaedustajaksi ja kansalliseksi yhteyspisteeksi sekä puheenjohtajaehdokkaaksi. Nimitykset valmisteltaisiin yhteistyössä muiden toimivaltaisten ministeriöiden kanssa. Valtioneuvoston kanslia nimittäisi Suomen puheenjohtajaehdokkaan erillisellä päätöksellä. Valtioneuvoston kanslia nimittäisi myös edustajat johtokuntaedustajaksi, varaedustajaksi ja kansalliseksi yhteyspisteeksi erillisellä päätöksellä. Lähtökohtana olisi, että johtokuntaedustaja, varaedustaja ja yhteyshenkilö tulisivat eri hallinnonaloilta. Henkilö vaihtuisi edustajan siirtyessä toisiin tehtäviin.

Pykälän 12 ja 13 kohdat vastaisivat voimassa olevan asetuksen 10 ja 11 kohtia.

Pykälän 14 kohdassa säädettäisiin valtioneuvoston kanslian tehtävänä olevan kansalaisviestintä EU-asioista. Kyseinen tehtävä kuuluu jo nykyisin valtioneuvoston kanslian tehtäviin voimassa olevan asetuksen 11 kohdan tehtävien puitteissa. Osa EU-asioden kansalaisviestintään liittyvistä tehtävistä hoidetaan kuitenkin ulkoministeriön yhteydessä toimivan Eurooppatiedotuksen kautta. Eurooppatiedotuksen tehtävänä on hoitaa kansalaistiedotusta molemmilla kotimaisilla kielillä EU-asioista, joilla on vaikutusta suomalaisiin. Eurooppatiedotuksen puitteissa myös myönnetään vuosittain valtionavustusta kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedottamiseen. Eurooppatiedotus toimii nykyisin osana ulkoministeriön ajankohtaisviestinnän yksikköä, mutta valtion vuoden 2024 täydentävässä talousarvioesityksessä on tarkoitus siirtää kyseinen toiminto ja siihen liittyvät määrärahat 1.1.2024 lukien valtioneuvoston kanslialle. Määrärahat ovat nykyisin ulkoministeriön pääluokassa, toiminnan menot momentilla 24.01.01 (Ulkoasianhallinnon toimintamenot) ja valtionavustukset momentilla 24.90.50 (Eräät valtionavut).

Tehtävien siirtymisen ja uusiin tehtäviin liittyvien valtionavustusten vuoksi ehdotetaan, että kyseinen tehtävä mainittaisiin jatkossa nimenomaisesti valtioneuvoston kanslian tehtäväluettelossa. Nykytilaa vastaavasti ministeriöt vastaisivat kuitenkin jatkossakin oman toimialansa EU-viestinnästä myös kansalaisille.

Pykälän 15–20 kohdat vastaisivat voimassa olevan asetuksen 12–17 kohtia.

Pykälän 21 kohdassa säädettäisiin valtioneuvoston kanslian tehtävänä olevan toimintamenojen myöntäminen valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteiseen toimintaan ja hankkeisiin. Kyseinen tehtävä olisi uusi ja se perustuisi hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan hallitusohjelman toimeenpanon helpottamiseksi luodaan valtioneuvoston yhteinen ja tarkasti määritetty toimintameno- ja toimintamalli mahdollistamaan henkilöstövoimavarojen nopea, tehokas ja joustava kohdentaminen. Hallitusohjelman mukaan yhteinen resurssi sijoittuu valtioneuvoston kanslian yhteyteen.

Hallitus on budjettiriihessä täsmentänyt linjausta siten, että yhteisiä resursseja varten valmistellaan vuoden 2024 täydentävään talousarvioehdotukseen toimintamalli ja yhteensä 5 miljoonan euron määrärahasiirrot ministeriöiden toimintamenoista valtioneuvoston kanslian toimintamenoihin. Valtioneuvoston yhteisiä resursseja varten koottava määräraha ehdotetaan sisällytettäväksi osaksi momentin 23.01.01 (Valtioneuvoston kanslian toimintamenot) määrärahaa. Määräraha olisi tarkoitettu käytettäväksi merkittäviin tai laajoihin hallitusohjelman mukaisiin tai muihin ministeriöiden tehtävien hoitamisen kannalta keskeisiin määräaikaisiin hankkeisiin ja toimenpiteisiin, joista aiheutuu palkkaus- tai muita menoja. Tällaisia olisivat esimerkiksi merkittävät tai laajat lainsäädäntö-, arviointi-, selvitys-, tutkimus- ja kehittämishankkeet. Hankkeet voisivat olla yksittäisen ministeriön toimialalle kuuluvia, poikkihallinnollisia tai valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteisen toiminnan, hallinnon tai yhteisten palveluiden kehittämiseen tarkoitettuja. Tarkempi toimintamalli ja määrärahasiirrot ovat tällä hetkellä valmistelussa.

Pykälän 22 kohdassa säädettäisiin valtioneuvoston kanslian tehtävänä olevan talousneuvoston toimintaa koskevat asiat. Voimassa olevan pykälän 19 kohdan mukaan valtioneuvoston kanslian tehtävänä on talousneuvoston sihteeristötehtävät. Talousneuvostosta säädetään talousneuvostosta annetussa laissa (189/2011). Lain 1 §:n mukaan talouden tilasta ja talouspolitiikasta käytävää keskustelua varten valtioneuvoston kanslian yhteydessä toimii valtioneuvoston asettama talousneuvosto. Talousneuvostosta annetun valtioneuvoston asetuksen (411/2011) 6 §:n mukaan talousneuvostolla on sihteeristö neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelua ja toimeenpanoa varten. Säännöksen mukaan sihteeristön tehtäviä hoitavat siihen erikseen määrätyt virkamiehet valtion talousarvion puitteissa. Käytännössä talousneuvoston sihteeristö toimii valtioneuvoston kanslian yhteydessä.

Sihteeristön lisäksi valtioneuvoston kanslia vastaa muistakin talousneuvoston toimintaan liittyvistä asioista. Talousneuvostoa koskeva lainsäädäntö on esitelty valtioneuvoston kansliasta ja kanslia vastaa myös talousneuvoston asettamisesta. Talousneuvoston toimintamenot sisältyvät momentille 23.01.01 (Valtioneuvoston kanslian toimintamenot). Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi, jotta se paremmin kattaisi myös muut valtioneuvoston kanslialle kuuluvat talousneuvoston toimintaa koskevat tehtävät kuin ainoastaan talousneuvoston sihteeristötehtävät.

Pykälän 23 kohdassa säädettäisiin valtioneuvoston kanslian tehtävänä olevan tutkimus- ja innovaationeuvoston toimintaa koskevat asiat. Kyseinen tehtävä perustuisi osin valtioneuvoston ohjesääntöön ehdotettuun vastaavaan toimialan muutokseen (ohjesäännön 6 kohta). Valtioneuvoston asetus tutkimus- ja innovaationeuvostosta (962/2023) on annettu 5.10.2023. Uudella asetuksella on kumottu opetus- ja kulttuuriministeriön esittelemä valtioneuvoston asetus tutkimus- ja innovaationeuvostosta

(162/2016). Asetuksen perustelumuistiossa todetaan, että jatkossa kyseisen asetus kuuluisi valtioneuvoston kanslian toimialan säädöksiin. Asetuksessa säädetään valtioneuvoston kanslian tehtäväksi neuvoston nimittämisen esittely (3 §) sekä neuvoston palkkioperusteiden määrittäminen (5 §). Lisäksi neuvoston pääsihteeri olisi sijoitettuna valtioneuvoston kansliaan. Onkin perusteltua, että tutkimus- ja innovaationeuvoston toiminta lisättäisiin asetuksessa säädettyihin valtioneuvoston kanslian tehtäviin.

Pykälän 24 kohta vastaisi voimassa olevan asetuksen 20 kohtaa ja 25–28 kohdat vastaisivat voimassa olevan asetuksen 22–25 kohtia.

Pykälän 29 kohdassa säädettäisiin valtioneuvoston kanslian tehtävänä olevan toimiminen tiedonhallintayksikkönä siten kuin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 2 §:n 3 momentissa säädetään. Kyseessä olisi informatiivinen säännös. Valtioneuvostosta annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston kanslia toimii valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteiseen toimintaan ja toimintatapoihin sekä yhteisiin tietovarantoihin ja tietojärjestelmiin liittyvän tiedonhallinnan osalta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) tarkoitettuna tiedonhallintayksikkönä ja vastaa tältä osin tiedonhallinnasta ja mainitun lain 13 §:n 2–5 momentissa, 14–18 §:ssä ja 5 luvussa viranomaiselle säädetyistä tehtävistä.

Pykälän 30–36 kohdat vastaisivat voimassa olevan asetuksen 26–32 kohtia.

Pykälän 37 kohdassa säädettäisiin valtioneuvoston kanslian tehtävänä olevan ministereiden, ministerin toimikaudeksi nimitettyjen valtiosihteereiden ja erityisavustajien sihteeripalvelut ja muut hallinnolliset avustajapalvelut. Kyseinen tehtävä perustuisi valtioneuvoston ohjesääntöön ehdotettuun vastaavaan toimialan muutokseen (ohjesäännön uusi 12 §:n 13 kohta).

Pykälän 38–39 kohdat vastaisivat voimassa olevan asetuksen 33–34 kohtia.

Voimassa olevan pykälän 18 kohdan mukaan valtioneuvoston kanslian tehtävänä on tulopolitiikan valmistelu. Kyseisen tehtävän perusteella valtioneuvoston kanslia on aiemmin asettanut tulopoliittisia selvitystoimikuntia, mutta kyseisen tehtävän ei enää voida katsoa kuuluvan valtioneuvoston kanslian tehtäviin. Kyseinen tehtävä ehdotetaan poistettavaksi asetuksesta.

Voimassa olevan pykälän 21 kohdan mukaan valtioneuvoston kanslian tehtävänä on taloudellisten ulkosuhteiden valmistelun ja suunnittelun yhteensovittaminen. Kyseinen tehtävä on perustunut pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaiseen taloudellisten ulkosuhteiden toimintaohjelmaan ja siihen liittyvien toimintojen hoitamiseen valtioneuvoston kansliassa. Kyseisiä tehtäviä ei enää hoideta valtioneuvoston kansliassa, joten tehtävä ehdotetaan poistettavaksi asetuksesta.

Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2024. Asetus tulisi voimaan samanaikaisesti kuin valtioneuvoston ohjesääntöön ehdotettavat liitännäiset muutokset.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n muuttamisesta.